

Peilingen

Mededelingenrubriek

Oude exemplaren *TvW*

De Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis biedt u de gelegenheid om oude exemplaren van het *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis* aan te schaffen. Het betreft de nummers tot en met de jaargang 2003. De prijs bedraagt €3,- voor een normale aflevering en €5,- voor een dikker themanummer. Bestellingen kunnen worden doorgegeven aan de penningmeester van de Vereniging (Rob van Iterson, Leidseweg 210, 2253 AG Voorschoten, e-mail soniter@xs4all.nl).

Meuzikken in Argentinië

Werkendammers worden wel 'Meuzikken' genoemd, muggen, omdat zij uitzwermden over de hele wereld om te werken aan talloze waterstaatkundige werken zoals havens en dijken. Onlangs verscheen van de hand van Nel van As, die eerder al schreef over Meuzikken in Shanghai, een boek over de Werkendammers die tussen 1900 en 1930 betrokken waren bij waterwerken in Argentinië. Als gevolg van de groeiende export van Argentinië naar Europa had het land behoefte aan goede havens en bevaarbare rivieren. Het benodigde baggermaterieel, sleepboten, bakken en andere materialen werden vanuit Nederland naar Zuid-Amerika vervoerd. Ter plaatse werd het rijswerk verzorgd, een Werkendams specialisme. Het boek bevat naast enkele inleidende hoofdstukken vele biografische schetsen van de mensen die naar Argentinië reisden. De voornaamste motieven van de mannen om naar het buitenland te gaan waren de financiën. Werkendam zelf bood onvoldoende werk, en het werk dat er was werd slecht betaald. Sommige mannen gingen om geld te kunnen sparen, zodat zij in Werkendam een schip of een huis konden kopen. Een afzonderlijk hoofdstuk, getiteld 'Vrouwendam', besteedt aandacht aan de in Werkendam achtergebleven vrouwen, die de zorg op zich namen voor hun eigen kinderen en die van familieleden, en voor anderen die tobden met hun gezondheid. Het boek telt ruim 300 bladzijden, is rijk geïllustreerd, kost €34,95 en is te bestellen door overmaking van dat bedrag+€3,-

portokosten op bankrekening 483612405 t.n.v. P.J. van As te Werkendam (meer informatie bij de auteur: Nel van As, Ganzepad 28, 4251 VB Werkendam, tel. 0183-504078, e-mail pjas@wanadoo.nl).

Sint-Elizabetsvloed

Het Dordrechts Museum wijdt tot en met 28 mei 2007 een expositie aan de Sint-Elizabetsvloed van 1421. *De Sint-Elizabetsvloed – De eeuwige strijd tegen het water* richt zich aan de hand van bodemvondsten, prenten, archiefstukken en plattegronden op de historische context en de mythevorming rond de stormvloed die 72 dorpen trof, en waarvan er maar liefst 23 definitief door het water werden verzwolgen. Bijzonder is dat het Rijksmuseum in Amsterdam de bekende, ruim vijfhonderd jaar oude panelen uitleent waarop de Elisabethsvloed is afgebeeld. Deze panelen maakten oorspronkelijk deel uit van een groot altaarstuk dat zich tot 1572 in de Dordtse Grote Kerk bevond. De expositie belicht niet alleen het verleden, maar gaat ook in op de actualiteit en de toekomst. Het Waterschap Hollandse Delta houdt zich intensief bezig met dijkonderhoud en goed waterbeheer. Omvangrijke projecten als 'Ruimte voor de rivieren' en 'Urban Flood Management' anticiperen op de toekomst met een veranderend klimaat en een stijging van de zeespiegel. Meer informatie op: www.museum.dordt.nl.

Gemalen

Afgelopen september belegde de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten een symposium over gemalen uit de periode van de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog. Aanleiding hiervoor was de verschijning van het rapport *Gemalen: categoriaal onderzoek wederopbouw 1940-1965*. De bouw van nieuwe gemalen speelde in dit tijdvak een grote rol, mede als gevolg van de gedeeltelijke drooglegging van het IJsselmeer, de watersnoodramp van 1953 en de uitvoering van de Deltawerken. De desbetreffende gemalen zijn, evenals andere bouwwerken uit deze

periode, ondergebracht in een databank, die raadpleegbaar is via www.racm.nl. Momenteel zijn er 27 gemalen als behoudenswaardig aangemerkt, waaruit uiteindelijk een aantal rijksmonumenten zal voortkomen. Het rapport is voor €15,- te bestellen via e-mail: info@racm.nl.

Het Markermeer

‘Die groote leegte’, zo luidt de titel van de tentoonstelling die tot en met 22 april 2007 kan worden bezichtigd in het Nieuw Land Erfgoedcentrum in Lelystad. In deze expositie staat het Markermeer centraal, het gedeelte van het IJsselmeer waarvoor in het verleden vele plannen zijn bedacht maar dat nooit is ingepolderd en bebouwd. Met behulp van onder meer kaarten, maquettes, foto’s en filmmateriaal en archiefstukken wordt een beeld geschetst van de plannen die in de loop van de tijd werden ontwikkeld, zoals een nieuwe uitbreidingswijk voor Amsterdam, een nieuwe luchthaven of ruimte voor boeren uit de Bollenstreek. Zie ook www.nieuw-landerfgoedcentrum.nl.

Jaarboek voor Ecologische Geschiedenis 2005-2006

Tijdens het afscheid van prof. Gerard van de Ven in Amsterdam op 2 november jongstleden is het jongste nummer van het *Jaarboek voor Ecologische Geschiedenis* ten doop gehouden. Dit jaarboek is een Belgisch-Nederlands wetenschappelijk tijdschrift op het gebied van de geschiedenis van natuur en milieu, dat zich sinds 1996 een eigen plaats in de historische wereld heeft verworven. Het thema van de nieuwe aflevering luidt: *Water Management, Communities, and Environment. The Low Countries in Comparative Perspective, c. 1000-c. 1800*. Meer dan elders was waterbeheersing in de middeleeuwse en vroeg-moderne Nederlanden van groot belang. De diversiteit van de oplossingen waarmee het dreigende water het hoofd werd geboden is opmerkelijk. De auteurs van het jaarboek richten zich in de eerste plaats op de interactie tussen samenleving en omgeving. Het jaarboek, onder de gastredactie van Hilde Greefs en Marjolein 't Hart, bevat de volgende, Engelstalige bijdragen: Martin Reuss, ‘Introduction to the special issue on water management, communities and environment’; Andrew Wareham, ‘Water management and the economic environment in Eastern England, the Low Countries and China c. 960-1650: comparisons and consequences’; Tim Soens, ‘Explaining deficiencies of water management in the late medieval Flemish coastal plain, 13th-16th centuries’; Milja van Tielhof en Petra van Dam, ‘Losing land, gaining water. Ecological and financial aspects of regional water management in Rijnland, 1200-1800’; Charles Cornelisse, ‘The economy of peat and its environmental consequences in Holland during the late Middle Ages’; Piet van Cruyningen,

‘Profits and risks in drainage projects in Staats-Vlaanderen, c. 1590-1665’; Alfons Fransen, ‘Sharing the responsibility of ecological change. The case of the Diemerdijk, 1670-1770’; Siger Zeischka, ‘Dealing with diversity: small-scale dikes in early modern Rijnland, 17th-early 19 century’. Het *Jaarboek voor Ecologische Geschiedenis* telt 196 bladzijden, kost €14,90 en heeft als ISBN 90-382-0988-6.

Afsluitdijk in Zuiderzeemuseum

“En dangingen we de zon op zien komen aan de Zuiderzee, behalve Kees, die naar huis ging. Hoyer klaagde over de kou, maar Bavink en Bekker wisten nergens van. Die zaten op de steenen onder aan den zeedijk met de oogen half dicht en keken tussen hun oogharen door naar de dansende gouden pijltjes die de zon in 't water maakte. Stapelmal werd Bavink er van. Naar de zon loopen wilde-i over de lange, lange schitterende streep”, zo luidt het in *Titaantjes* van de schrijver Nescio. Die Zuiderzee van de aardige jongens werd 75 jaar geleden afgesloten door een andere, lange schitterende streep: de Afsluitdijk. Op 28 mei 1932, even na enen, opende een grijper zijn kaken en dichtte vallende aarde de laatste bres. Een groot deel van de zoute zee werd zoet. Het water bezuiden of ‘achter’ de dijk werd het IJsselmeer. Het water benoorden of ‘boven’ de dijk stroomde verder als de Waddenzee. Een van de beste industriële schilders, Johan Hendrik van Mastenbroek (1875-1945), legde dit immense karwei vast. Hij maakte vanaf 1931 meer dan honderd werken, waaronder een twintigtal olieverven. Vrijwel de gehele collectie ‘Zuiderzeewerken’ van de Rotterdammer werd in 1949 door zijn weduwe aan het Zuiderzeemuseum geschonken. Tot op de dag van vandaag koestert het museum deze verzameling. Van Mastenbroek ging als een journalist te werk, waardoor zijn werk de werkzaamheden perfect weergeeft. Hij tekende en schilderde met veel gevoel voor detail. De draaiende kranen, het nachtwerk met verlichting, het storten van de keileem, het banjeren van de arbeiders in de modder en het maken van zinkstukken, niets verloor hij uit het oog. Zijn werk stelt ons in staat om door de bagger en klei te ploeteren, de angst voor de zogenoemde ‘duikende straal’ te ondergaan en vooral het indrukwekkende resultaat te bewonderen. De tentoonstelling *De Dijk. Zuiderzeewerken van J.H. van Mastenbroek*, van 19 januari tot en met 3 juni 2007 te zien in het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen, toont niet alleen het werk van de schilder maar ook prachtige foto’s, filmfragmenten en de toen gebruikte gereedschappen. Op deze wijze wordt de dynamiek en heroïek van die turbulente tijd gevat. Tegelijk verschijnt een boek met dezelfde titel als de tentoonstelling. De lezers van het *Tijdschrift voor Waterstaatgeschiedenis* kunnen daarbij gebruik maken van de kortingsbonnen die u elders in dit blad aantreft. Zie voor meer informatie www.zuiderzeemuseum.nl.

Dijkboeken Land van Altena

De dijkboeken uit het polderarchief van het Oude Land van Altena bevatten een registratie van belastingplichtigen die het onderhoud van de ringdijken rond het Land van Altena moesten bekostigen. Van deze dijkboeken, die voor historici en genealogen een belangrijke bron vormen, is een transcriptie vervaardigd die geraadpleegd kan worden op de website van het Streekarchief Land van Heusden en Altena. Zie www.salha.nl, onder 'Actueel'.

85

DE DIJK

Zuiderzeewerken

Het Zuiderzeemuseum organiseert ter gelegenheid van het 75-jarige bestaan van de Afsluitdijk in 2007 een spectaculaire tentoonstelling: De Dijk. Centraal staan de schilderijen en tekeningen die Van Mastenbroek van het gebeuren maakte. Geflankeerd door prachtige eigentijdse foto's, machines en stoomfluiten wordt de dynamiek en heroiek van die turbulente tijd gevat.

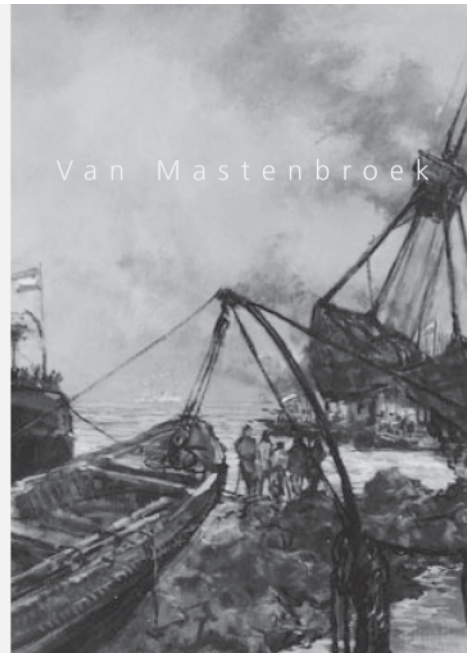
19 januari t/m 3 juni 2007

Entreprijs: € 8,- per persoon

Openingstijden: di t/m zo van 10.00 - 17.00 uur

2 VOOR DE PRIJS VAN 1

Maximaal twee personen per bon
Geldig van 19 januari t/m 3 juni 2007
Niet in combinatie met andere acties

DE DIJK

Zuiderzeewerken

10% KORTING

BIJ AANSCHAF VAN HET BOEK DE DIJK

Maximaal één boek per bon
Geldig van 19 januari t/m 3 juni 2007
Niet in combinatie met andere acties

